

Lumijoen kunnan vuoden 2026 talousarvion valmistelu (ohm. 169)

Kunnanhallitus 13.10.2025 § 256

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio on valtuuston tärkein toiminnan ja talouden ohjauksen väline. Talousarvio on kunnanvaltuuston tahto siitä, miten kunnassa käytettävät resurssit jaetaan toimialojen kesken. Talousarvio on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelma tulee muodostua kunnanhallituksen ja viime kädessä valtuuston näkemysten mukaiseksi strategiaa toteuttavaksi ja tukevaksi suunnitelmaksi. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määrääjassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarviolla ja taloussuunnitelmalla on kaksi näkökulmaa, jotka määräävät suunnitelmien rakenteen. Nämä näkökulmat ovat

- a) kokonaistalouden näkökulma - tuloslaskelmaosa - rahoitusosa
- b) toiminnan ohjauksen näkökulma - käyttötalousosa - investointiosa

Talousarvio jakaantuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosaan sekä investointi- ja rahoitusosaan. Talousarviosta päättäessään valtuusto määrittelee, mitkä ovat valtuuston sitovina hyväksymät toiminnan tavoitteet. Talousarvion käyttötalousosaan sisällytetään tavoitteiden edellyttämät määrärahat. Valtuuston nähden sitova taso on lautakunnan bruttotulot ja -menot.

Lahtokohdat 2026 raamin valmisteluun:

Lumijoen kunnan vuoden 2024 tilikauden tulos oli 284 875 euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui käsittelyerien jälkeen 324 681 euroa, joka siirrettiin taseen yli-/alijäämätilille puskuriksi tulevia vuosia varten. Toimintatulot olivat 1 475 776 euroa ja toimintamenot 7 296 768 euroa. Vuosikate oli 998 907 euroa.

Kunnan talouden tasapainottaminen on vaatinut edellisenä vuosina laajoja talouden sopeuttamistoimia. Viime vuosien aikana kunnassa on toteutettu yhteistoimintaneuvottelut, jätetty tehtäviä ja virkoja täyttämättä sekä sovellettu laajamittaista hankinta- ja rekrytointikieltoa. Lisäksi kunnallisveroprosenttia nostettiin vuonna 2024 puoliprosenttiyksikköä 8,4 prosentista 8,9 prosenttiin.

Kunnan talouden tasapainottamiseen liittyvät toimenpiteet ovat edellyttäneet merkittäviä ponnistuksia sekä vahvaa sitoutumista koko henkilöstöltä ja kuntalaisilta. Näillä toimenpiteillä on ollut olennainen vaikutus kunnan taloudelliseen tilanteeseen. Vuoden 2024 tilinpäätös osoittautui ennakoitua huomattavasti paremmaksi; alkuperäisen talousarvion mukaan tilikauden arvioitiin muodostuvan tappiolliseksi, mutta toteutuneen kehityksen myötä kunta saavutti tilikaudelta ylijäämää.

Vuoden 2025 talousarvion laadintaprosessi käynnistettiin asetetulla nollatulostavoitteella. Toimintatulot ovat 1 392 768 euroa ja toimintamenot 7 345 355 euroa. Vuosikate on 916 926 euroa. Tilikauden ylijäämä talousarviossa 201 084 euroa. Ylijäämäisen talousarvioesityksen taustalla ovat pääosin kertaluonteiset erät, jotka muodostuvat metsänhoidollisten toimenpiteiden kautta saaduista myyntituloista.

Vuoden 2025 aikana kunnan talouden kehityksessä ei ole ilmennyt merkittäviä muutoksia. Verotulojen kehitys on ennakoitua heikompaa ja jäänee talousarviossa asetetun tason alle, kun taas valtionosuuksien osalta on havaittavissa lievää parannusta. Toimintatulojen ennustetaan ylittävän talousarvion erityisesti yleishallinnon osalta, sillä maahanmuuttajista maksettavia kotouttamiskorvauksia on saatu ennakoitua enemmän. Toimintakulujen kehitys on muun kunnan osalta ollut talousarvion mukainen, mutta sivistys- ja kulttuurilautakunnan osalta toimintakulut ylittävät talousarvion noin kahdella prosenttiyksiköllä.

Vuoden 2025 osalta todetaan, että talousarviossa varattua lainaa ei ole ollut tarpeen nostaa, koska kaikki investoinnit on kyetty rahoittamaan kunnan omasta kassasta. Myönnettyä lainavaltuutusta ei siten ole tarvinnut käyttää. Tämä on heijastunut myös korkokulujen kehitykseen, sillä korkokulujen nousu on jäänyt ennakoitua pienemmäksi.

Vuoden 2026 talousarvion laadinta käynnistettiin keväällä 2025 kunnanhallituksen asettamalla raamilla, jonka tavoitteena on nollatulos vuonna 2026. Talousarvion ja taloussuunnitelman 2026–2028 valmistelussa tulee edelleen huomioida talouden sopeuttaminen julkisen talouden pitkän aikavälin strategiseen sopeuttamiseen. Merkittäviä huomioitavia vuodelle 2026 ovat henkilöstömenot sovittuine palkankorotuksineen (Kuntatyönantajat), Pohteen kanssa käytävät vuokraneuvottelut, oppimisen tuen uudistus, oppilasmäärän pinentyminen, kasvaneet IT-kulut ja markkinointiin tehtävät panostukset. Verotulot ja valtionosuudet huomioidaan Valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton ennusteiden mukaisesti.

Hallintokuntien talousarvioprosessin valmistelu on käynnistetty voimassa olevan kuntastrategian pohjalta. Prosessin alussa on määritelty toiminnalliset tavoitteet sekä niihin perustuvat toimenpiteet, joiden pohjalta on laadittu henkilöstösuunnitelma. Henkilöstösuunnitelmassa on arvioitu palveluiden järjestämiseksi tarvittava henkilöstömäärä. Lopuksi on valmisteltu laskennalliset talousarviotaulukot, joissa asetetut tavoitteet ja suunnitellut toimenpiteet on konkretisoitu euromääräisinä. Taulukot perustuvat kunnanhallituksen asettamaan talousarvioraamiin ja sisältävät erittelyn lautakunnittain sekä tulosalueittain siten, että tavoitteiden ja toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset ovat selkeästi nähtävissä määrärahojen ja tuloarvioiden muodossa.

Hallintokunnat valmistelivat alustavat talousarvioesityksensä kunnanhallituksen asettamaan raamiin perustuen 10.-11.10.2025 pidettävään valtuustoseminaariin. Sen hetkisessä tilanteessa talousarvio on koko kunnan osalta -36 476 alijäämäinen. Talousarvion laadintaa on käsitelty valmistelun yhteydessä johtoryhmän ja lautakuntien sekä kunnanhallituksen kokouksissa. Valtuusto linjaa talousarvioseminaarissa talousarvion 2026 ja suunnitelmavuosien 2027–2028 tunnuslukuja ja tavoitteita sekä tarkentaa investointitasoa. Hallintokunnat viimeistelleet näiden pohjalta talousarvioesityksensä ja investointitarpeensa sekä laativat tarvittavat talouden sopeuttamissuunnitelmansa.

Vuoden 2026 talousarviossa toimintatuotot ovat tällä hetkellä 1 006 438 euroa ja toimintakulut 7 663 403 euroa, joista 4 579 755 euroa on henkilöstökuluja. Verotuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 3 706 000 euroa ja valtionosuuksia 3 827 235 euroa. Korkokulujen on arvioitu olevan - 265 000 euroa huomioiden nykyiset lainat ja uusien investointien lisälainat. Vuosikate on 616 970 euroa. Vuosikate ei täysin riitä poistojen 692 446 euroa kattamiseen. Tilikauden alijäämä on tällä hetkellä 36 476, kun huomioidaan investointivarausten purku 39 000 euroa.

Ohm. 148	TA26 investoinnit
Ohm. 149	koko kunnan talousarvioesitys

Esittelijä	Vs. kunnanjohtaja Soini Heidi
------------	-------------------------------

Päätösehdotus	Kunnanhallitus käy keskustelun talousarvioluonnoksesta sekä investoinneista ja jatkaa talousarvion valmistelua seuraavassa kokouksessa.
---------------	---

Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.
--------	-----------------------

Kunnanhallitus 24.11.2025 § 301
291/00.02.01/2025

Ohm. 169	Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2027-2028 luonnos
----------	---

Esittelijä	Vs. kunnanjohtaja Soini Heidi
------------	-------------------------------

Päätösehdotus	Kunnanhallitus käy ohjaavan keskustelun talousarvioluonnoksesta ja päättää jatkaa talousarvion käsittelyä seuraavassa kokouksessa.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.